

Пахальчук Н.О., Грошовенко О.П. Використання опорних конспектів із метою активізації пізнавальної активності студентів. *Конкурентоспроможність вищої освіти України в умовах інформаційного суспільства* [Електронний ресурс] : збірник тез I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 9 листопада 2018 р). Чернігів, 2018. С. 293-295.

Пахальчук Н.О. Використання опорних конспектів із метою активізації пізнавальної активності студентів / Н.О. Пахальчук, О.П. Грошовенко // *Конкурентоспроможність вищої освіти України в умовах інформаційного суспільства* [Електронний ресурс] : збірник тез I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 9 листопада 2018 р). – Чернігів, 2018. – С. 293-295.

Пахальчук Н.О., к.п.н., доцент,
Грошовенко О.П., к.п.н., доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
(м.Вінниця, Україна)

orcid.org/0000-0001-7098-3821

orcid.org/0000-0002-3251-5178

ВИКОРИСТАННЯ ОПОРНИХ КОНСПЕКТИВ ІЗ МЕТОЮ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ

Пахальчук Н.О., Грошовенко О.П. Використання опорних конспектів із метою активізації пізнавальної активності студентів

Анотація: в статті висвітлюються особливості використання опорних конспектів у підготовці фахівців у закладі вищої освіти.

Ключові слова: опорний конспект, підготовка студентів, вищий навчальний заклад, фізичне виховання, діти дошкільного віку, молодші школярі.

Пахальчук Н.А., Грошовенко О.П. Использование опорных конспектов с целью активизации познавательной активности студентов.

Аннотация: в статье освещаются особенности использования опорных конспектов в подготовке специалистов.

Ключевые слова: опорный конспект, подготовка студентов, высшее учебное заведение, физическое воспитание, дети дошкольного возраста, младшие школьники.

Pahalchuk N., Hroshovenko O. Activation of students' cognitive activity using supporting notes

Abstract. The article highlights the features of the use of schemes in the training of specialists.

Keywords: reference outlines , training students, higher education, physical education, preschool children, primary school children.

Активізація пізнавальної діяльності студентів – найважливіше завдання педагога. В підготовці студентів до майбутньої професійної діяльності виникають протиріччя, зокрема, між динамікою змін в економічній сфері, яка впливає на скорочення годин на вивчення навчальних дисциплін та традиційними формами, методами і засобами організації навчальної діяльності; між гіперінформаційним середовищем, яке сприяє знаходженню та копіюванню будь-якої інформації та неефективними способами її опрацювання тощо. Подолання цих протиріч можливе через підвищення ефективності занять, використання сучасних форм навчального процесу. Тому інтенсифікація навчального процесу – одна з пріоритетних задач сучасної освіти.

Наразі відбуваються активні пошуки [1-7 та ін.] переформатування традиційних підходів до читання лекцій як «чарівного процесу, шляхом якого контент зошити професора за допомогою ручки переноситься в зошит студента, не проходячи крізь мізки обох» [8]. На слушну думку К.Амосової, сучасна лекція повинна «мотивувати студентів до подальшого навчання і надати їм роз'яснення складних для сприйняття концепцій» [1]. Альтернативні варіанти заміни традиційної лекції здійснюються в зарубіжних закладах освіти. Так, у 2017 році в Vermont Medical College of Medicine

(США) розпочався експеримент. Він полягає в «активному навчанні» у вигляді занять у малих групах у форматі «problem-based learning» і надає студентам можливість перегляду відеозаписів лекцій у вільний час [1].

В наукових джерелах також наводяться інші альтернативні варіанти проведення лекцій [4; 7]. Зокрема, у Віденському університеті дискусійна лекція триває 3-3,5 години і складається з чотирьох основних етапів. На початку заняття, перший етап, лектор пропонує 8-10 тестових завдань, кожен студент обдумує ці питання за 10-15 хвилин, потім студенти розподіляються на команди по 6-8 чоловік у кожній, і лектор знову пропонує ті ж самі запитання для обговорювання їх вже в команді (це складає 20-25 хв.). На II етапі студенти шукають правильні відповіді на поставлені запитання спільними зусиллями. Далі лектор на екрані показує питання, а кожна команда піднімає картку з правильною, на їхню думку, відповіддю. На III етапі студенти шляхом обговорювання відповідей вступають у дискусії, намагаються дійти згоди, якщо відповіді не збігалися (займає 25-30 хв.). Увесь цей час студенти працюють самостійно, лектор лише координує їх дії. На IV етапі, який займає 90 хвилин, відбувається лекція в традиційному розумінні, де лектор змістовно пояснює та аргументує помилки.

В українських реаліях розвитку вищої освіти та в межах освітнього законодавства, на нашу думку, доцільно розпочати з переведення діяльності студентів на лекціях із площини пасивного споглядання та копіювання в площину активного співучасника процесу. Так, застосування нових підходів до створення опорних конспектів дозволить студентам повною мірою засвоїти навчальний матеріал та сприятиме розвитку просторової уяви й мислення, активізації самопідготовки до заняття та роботи на занятті (рис. 1).

Рис. 1. Приклад авторського опорного конспекту студентки 2 курсу з навчальної дисципліни «Основи науково-педагогічних досліджень» (питання «Посилання на рисунки, таблиці, додатки, літературні джерела»)

Аналіз літератури [2; 6 та ін.] дозволив узагальнити правила створення опорних конспектів:

1. Доцільно, щоб студенти записували опорні конспекти в зошиті, а не копіювали готові варіанти чи користувались для їх створення комп'ютерними редакторами векторної графіки (Corel Draw або MS One Note). Робота пальцями на клавіатурі сприяє дискретній активності лівої півкулі, а користування засобами для письма (ручка, олівець тощо) сприяє континуальній активності правої півкулі. Викладач може проектувати опорні сигнали за допомогою мультимедійних засобів навчання, після обговорення студенти записують та замальовують їх у зошити.

2. Конспект повинен полегшувати запам'ятовування матеріалу, тобто прийоми запису повинні мати властивості мнемонічності.

3. Використовувати не одномірний лінійний простір паперу, а двохмірний (широта і висота).

4. Застосовувати різні візуальні форми представлення: таблиця, матриця; дерево; мережа, граф (довільно розташовані вузли, пов'язані між собою лініями, стрілками тощо); топологія (довільно розташовані, пересічені, вкладені тощо геометричні фігури та форми); змішаний варіант тощо.

5. Зосереджуватись на вузлових питаннях за рахунок усунення другорядних. Основа будь-якого конспекту – центральні, головні, ключові одиниці інформації («ключі»). Використання ключових слів сприяє поєднанню інформації, яка зберігається в пам'яті, зі свідомістю.

6. В якості ключової інформації («ключів») можна використовувати: окремі слова (терміни; ключові поняття, категорії; прізвища; імена тощо); цифри (важливі дати, оцінки; дані, що характеризують якісь події тощо); короткі фрази (наприклад, визначення ключових понять) тощо.

7. Оформлення ключових слів повинно відрізнятись від інших елементів конспекту, привертати увагу. З цією метою доцільно використовувати: заголовки, підзаголовки, абзаци, пробіли, інший шрифт, колір; підкреслення, зручне розташування на аркуші тощо.

8. Після наповнення конспекту ключовими словами, відбувається наповнення його необхідною інформацією (текст, окремі слова, фрази, спеціальні значки, символи, малюнки тощо).

9. Доцільно скорочувати окремі слова (інтенсивність – інтенсив., головні – гл., соціальна обумовленість – соц. обумов., кількість – кіл-сть, прийоми – пр-ми), використовувати аббревіатуру, позначати найбільш часто вживані терміни умовними літерами (фізичні якості – Ф.Я.).

10. Використовувати знаки для позначення слів та виразів, математичні формули, смайлики: в результаті, буде, отримаємо, кінцевий результат (\Rightarrow); дорівнює, складається з таких понять ($=$); збільшення, підвищення, більше ($>$); зменшення, зниження, менше ($<$); не дорівнює, забороняється використовувати, методичні помилки (\neq); поєднання складових поняття, позитив у використанні, суттєві сторони (+); прямо пропорційний зв'язок ($y=kx$), обернено пропорційний зв'язок ($y=k/x$) тощо.

11. В символічній схемі навчальний матеріал має бути опрацьований так, що в усному його прочитанні можна багаторазово варіювати окремими частинами схеми. Варіативне синонімічне повторення дозволяє розкрити навчальний матеріал із різних сторін, тримаючи в пам'яті всю його цілісність і внутрішню стрункність. При цьому повинні бути як вербально, так і візуально виділені головні і допоміжні інформаційні одиниці схеми. Слід враховувати, що при згущенні навчального матеріалу міцність засвоєння досягається при подачі навчальної інформації одночасно на чотирьох кодах: малюнковому, числовому, символічному і словесному.

Таким чином, в основних напрямках реформування освіти в нашій країні в числі найважливіших виділяється завдання всілякого розвитку й удосконалення активних форм і методів навчання, що дозволяють розкривати й формувати творчі здібності студентів, інтенсифікувати навчальною процес у вищих закладах освіти.

Список використаних джерел

1. Амосова, К. Чи варті лекції у вишах втраченого студентами і викладачами часу? (2018). Українська правда. 24 січня. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2018/01/24/228603/>

2. Виштакалюк, Н.А. (2016) Застосування опорних конспектів як засіб активізації навчальної діяльності. Професійно-прикладні дидактики: міжнародний науковий журнал. Вип. 1. С. 35-40.

3. Грошовенко, О.П. (2017). Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи : інноваційний підхід. Проблеми якості дошкільної освіти і професійної підготовки майбутніх педагогів у вищій школі : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (26-27 жовтня 2017 року). Одеса, 2017. С. 24-26.

4. Досвід Віденського медичного університету в реформуванні системи освіти. Перспективи співпраці / Авдєєв О.В., Багній Н.І., Вайда А.Р. та ін. Тернопіль : Укрмедкнига, 2006. 290 с.

5. Пахальчук, Н. (2014). Використання мультимедійних технологій у підготовці студентів до фізичного виховання дошкільників. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. №48. С. 132-137. URL: <http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/792/0081.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

6. Пахальчук, Н. (2013) Використання опорних конспектів в підготовці студентів до фізичного виховання дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Вип. 6 (32). URL: <http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/728/017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

7. Філіпова, Л.В. (2011) Проблеми читання лекційного матеріалу у вищих навчальних медичних закладах. Педагогічна освіта: теорія і практика. Вип. 7. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_57/74.pdf

8. Miller, H.L. (2017) Directing Study: Educating for Mastery Through Creative Thinking. 386p.